

Geografija - pojmi

GOSTOTA PREBIVALSTVA je razmerje med številom prebivalcev in površino. Pove nam, koliko prebivalcev živi na km² površja

DEMOGRAFSKA EKSPLOZIJA - čedalje hitrejše naraščanje števila prebivalstva

RODNOST(NATALITETA) ponazarja število živorojenih otrok na 1000 prebivalcev določenega območja v enem letu

UMRLJIVOST(MORTALITETA) ponazarja število umrlih na 1000 prebivalcev določenega območja v enem letu

»**BOLEZNI BOGATIH**« (posledica nepravilne in prekomerne prehrane, pomanjkanja gibanja in neustreznih navad) - bolezni srca in ožilja, alkoholizem, uživanje drog

»**BOLEZNI REVŠČINE**« (posledica neustreznih higienskih in zdravstvenih razmer, deloma pa tudi neugodnega podnebja) - malarija, kolera, rumena mrzlica, tuberkuloza ...

NARAVNI PRIRAST ponazarja razliko med rodnostjo in umrljivostjo oz. med številom živorojenih otrok in številom umrlih na 1000 prebivalcev določenega območja v enem letu

DEAGRARIZACIJA je opuščanje kmetijstva in zmanjševanje števila kmečkega prebivalstva

URBANIZACIJA je širjenje mest in mestnega načina življenja

MOBILNOST - sprememba kraja bivanja

SELITEV (MIGRACIJA) - sprememba stalnega bivališča

ODESELITEV (EMIGRACIJA)

PRISELITEV (IMIGRACIJA)

MIGRACIJSKI SALDO - razlika med priseljevanjem in odseljevanjem

»**BEG Z DEŽELE**« - selitve z manj razvitega podežolja v mesta

»**BEG Z GORA**« - selitve s težko dostopnih hribovskih območij v doline

»**BEG MOŽGANOV**« - odseljevanje nadarjenih ljudi in visoko izobraženih strokovnjakov v razvitejše države

NOTRANJE SELITVE potekajo med različnimi kraji ali pokrajinami znotraj iste države

ZUNANJE SELITVE potekajo med različnimi državami

ČEZMORSKE SELITVE potekajo med kontinenti

ZAČASNE SELITVE (selitve delavcev na začasno delo v tujino - **ZDOMCI**)

SEZONSKÉ SELITVE (če gredo na delo samo za sezonska opravila)

DNEVNA MIGRACIJA (vsakdanje odhajanje delavcev iz kraja bivanja v kraj zaposlitve)

STALNE SELITVE so tiste, pri katerih se ljudje izselijo za stalno

IZSELJENCI za vedno spremenijo kraj bivanja in se naselijo v novem okolju

PROSTOVOLJNE SELITVE - ljudje se selijo prostovoljno, ponavadi zaradi ekonomskih ali osebnih vzrokov

PRISILNE SELITVE (politični pritiski, versko ali rasno preganjanje, vojne - ljudje trajno ali začasno izgubijo svojo domovino - **BEGUNCI**)

OBMOČJA ZGOSTITVE PREBIVALSTVA - močno priseljevanje in visok naravni prirast

OBMOČJA STAGNACIJE PREBIVALSTVA – št. prebivalcev se ne spreminja

OBMOČJA PRAZNIJENJA (DEPOPULACIJE) – število prebivalcev se zaradi močnega odseljavanja in nizkega ali celo negativnega naravnega prirasta zmanjšuje

MESTICI – mešanci med belci in indijanci

MULATI – mešanci med belci in črnci

ZAMBI – mešanci med indijanci in črnci

RASIZEM – ideologija, ki poudarja večvrednost lastne rase in manjvrednost drugih ras

SPOLNA SESTAVA prikazuje razmerje med številom moških in žensk

STAROSTNA SESTAVA prikazuje deleže prebivalstva po starostnih skupinah

STAROSTNA PIRAMIDA – grafični prikaz starostne in spolne sestave

AKTIVNO PREBIVALSTVO – zaposleni oz. opravljajo delo za plačilo

NEAKTIVNO PREBIVALSTVO – ljudje z lastnimi dohodki in vzdrževano prebivalstvo

PRIMARNE DEJAVNOSTI (kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo)

SEKUNDARNE DEJAVNOSTI (rudarstvo, industrija, gradbeništvo)

TERCIARNE DEJAVNOSTI (promet, trgovina, turizem, storitvena obrt ...)

KVARTARNE DEJAVNOSTI (izobraževanje, kultura, znanost, zdravstvo, državna uprava, finančne storitve ...)

PREDINDUSTRIJSKA DRUŽBA – pred začetkom industrijske revolucije je velika večina delala v primarnem sektorju

INDUSTRIJSKA DRUŽBA – razvila se je s širjenjem industrije

POINDUSTRIJSKA DRUŽBA – v najbolj razvitih državah, večina dela v terciarnih in kvartarnih dejavnostih

NAROD je družbena skupnost na določenem ozemlju, ki jo povezujejo zgodovinski razvoj, kulturne in jezikovne sorodnosti

NARODNOST je pripadnost določenemu narodu

DRŽAVLJANSTVO je pravno razmerje med državo in

državljanom, povezano z določenimi državljanskimi pravicami in dolžnostmi

NARODNA MANJŠINA je del naroda, ki je zaradi zgodovinskega razvoja ostal zunaj meja države matičnega naroda

NASELJA so različno velike skupina človekovih bivališč

SAMOTNA KMETIJA (SAMNJA) – sestavlja jo več stavb, poleg stanovanjske hiše še gospodarsko poslopje

ZASELEK je manjše naselje s 3 do 15 domovi

RAZLOŽENA NASELJA so nekakšen prehod med samotnimi kmetijami in sklenjenimi naselji

SKLENJENA NASELJA – hiše so bolj ali manj strnjena okoli nekega jedra – cerkev, gostilna ...

GRUČASTA NASELJA – hiše ležijo razmetano, brez reda

DOLGA OBCESTNA NASELJA – domovi so razporejeni na eni ali na obeh straneh ceste

URBANIZACIJA PODEŽELJA – mestni način življenja je prodril tudi na podeželje

SUBURBANIZACIJA – del mestnega prebivalstva se je začel seliti na podeželje

MESTOTVORNE FUNKCIJE - mesto povezujejo z njegovo ožjo in širšo okolico oz. sodelujejo pri izmenjavi med mestom in okolico

MESTOSLUŽNE FUNKCIJE - namenjene so zgolj domačemu mestnemu prebivalstvu in omogočajo funkcioniranje mesta